

## 011115-2

V naprostém odmítání války je cosi farizejského – anebo až otrockého. Proč odmítat jen válku? Proč neodmítat každý boj, každý zápas? To je ovšem pro vládnoucí složku společnosti vítaná ideologie, která udržuje poddané v poddanosti, tedy v otroctví. Důsledkem je defetistická rezignace na svobodu. A pokud naopak připustíme zápas o svobodu, musíme vzít realisticky na vědomí, že tento zápas nemůže být veden v rukavičkách a že někdy může vyústit ve velký konflikt a přímo válku. Otroctví začíná tam, kde pro zachovu života jsme připraveni se vzdát své svobody a přijmout podmínky neslučitelné s životem odpovědné lidské bytosti. Veškerá neodpovědnost, kterou ve světě a kolem sebe můžeme pozorovat, pochází nikoli ze svévole, ale z neodpovědnosti, jejíž kořeny jsou v nesvobodě. Je hrubým antropologickým omylem a rozšířeným předsudkem, že se každý člověk rodí jako svobodná bytost. Není tomu tak; svobodnou bytostí se každý člověk sám za sebe a pro sebe musí teprve stávat, ke své vlastní svobodě se musí teprve dopracovávat. Lidská svoboda je kulturní statek, nikoli nějaká přírodní výbava. A Patočka chce – v postavení jakéhosi heretika – poukázat na to, že i ve válce, a to dokonce právě v centru války, na frontě (a opírá se o frontové zážitky Pierra Teilharda de Chardin a Ernsta Jüngera) se člověk navzdory všem deprimujícím a ničivým okolnostem může stávat takovou svobodnou, osvobozenou lidskou bytostí. Jsou situace, kdy člověk, odmítající se válečného střetnutí zúčastnit, může tuto šanci se stát svobodnou bytostí (Jaspers by řekl: existencí) ztratit, může ji promarnit; a naopak člověk, který nikdy svobodnou bytostí nebyl, se právě tváří v tvář válečným hrůzám a krajnímu ohrožení života svobodnou bytostí může konečně (nikoli však definitivně) stát. Platí to ostatně nejen pro válečný konflikt, ale pro každou lidsky nedůstojnou situaci, tedy např. také pro situaci člověka v gulag(k)u nebo v koncentráku (popsal to např. Vercors).

(Písek, 021115-2.)